

Po kom a po čem dostala název naše města?

Proč se někteří lidé dokáží orientovat v území lépe než jiní? Nemyslíme tím jen orientaci spojenou s pohybem (např. při jízdě autem), ale také orientaci mentální, potřebnou například při sledování televizních zpráv. Tato způsobnost vyžaduje mj. vytvořit si ve své mysli jednoduchou mapu dané oblasti (tzv. mentální mapu), která je barevná a má pojmenovány alespoň základní objekty (body – velká města, plochy – rozlehlá pohoří, nížiny a linie ve formě určitých řek či dálnic). Zmiňovanou způsobnost považujeme za základní „výbavu“ každého absolventa základní školy, protože nemá vždy po ruce atlas či internet. Otevřenou otázkou zůstává míra podrobnosti (měřítko) mentálních map jednotlivých oblastí.

Procvičování místopisu (znalosti názvů objektů a jejich lokalizace na mapě) je do určité míry záležitostí mechanické paměti, tak jako procvičování malé či velké násobilky v matematice. „Geografickou násobilku“ můžeme ve výuce procvičovat různým způsobem. Přinášíme kvíz, jehož prostřednictvím se mohou žáci zamýšlet nad tím, jak vznikaly názvy vybraných měst Česka. Tato informace nejenže umožňuje udělat první krůček do historie města, ale i napomáhá nepřímým způsobem zapamatovat si název města a jeho polohu. Co je úkolem žáků?

1. Vyhledat na mapě Česka jednotlivá města.
2. Vybrat v testu správné odpovědi.
3. Přiřadit erby k jednotlivým městům, pomocí odborné literatury a internetu.

Správné odpovědi

U některých otázek může existovat více správných odpovědí, resp. možností výkladů z různých hledisek, např. Praha, Kutná Hora.

1. B – Brno

Jméno Brno bývá nesprávně vykládáno z keltského Eburodonum, nebo germánského Brunne (studně). Skutečným základem je staroslovanské slovo brn (kal, bláto, hlína).

2. B – Břeclav

Břeclav je pojmenována podle knížete Břetislava, který zde vybudoval pohraniční opevnění, pod kterým město vzniklo.

3. B – České Budějovice

Město České Budějovice získalo své jméno „Buduoyz“ (Budějovice) od už předtím existujícího starého města, které kolem roku 1200 založil Vítkovec Budiwoj (Budiwoj von Rosenberg).

4. C – Havířov

Havířov je nejmladší město v České republice, založeno bylo v roce 1955. Na jeho jméno byl vyhlášen veřejný konkurz. Uvažovalo se i o jméně Horníkov.

5. A – Havlíčkův Brod

Havlíčkův Brod byl nejdříve Smilův Brod podle zakladatele Smila z Lichtenburka. Od roku 1308 až do roku 1945 se město jmenovalo Německý Brod, potom bylo přejmenováno na Brod Havlíčkův, dlouhá léta zde totiž působil Karel Havlíček Borovský.

6. C – Klatovy

Název města Klatovy se odvozuje od vládky Klata, jemuž patřila osada, v jejíž blízkosti nechal Přemysl Otakar II. zbudovat ve 13. století královské město.

7. A, B – Kutná Hora

A – Podle legendy bylo stříbro objeveno v Kutné Hoře mnichem Antonem při práci na klášterní vinici. Když si po těžké práci na chvíli zdířiml, vyrostly mu u hlavy tři stříbrné pruty. Mnich označil místo nálezu kutnou a nález ohlásil v klášteře.

B – Podle jazykovědců je to podle kutání stříbra v dané lokalitě, název Hora pak stejně jako u ostatních hornických měst, např. Březové Hory, Kašperské Hory apod.

8. A – Liberec

Původní název Liberce byl Reichenberg, což v překladu z němčiny znamená „bohatá hora“ (pokud ovšem nebyl název přenesen do Čech saskými kolonisty, jimž by měl připomínat domovský Reichenberg v drážďanském kraji). Středověké německé Richnberk se stahovalo

v Riberka z toho vzniklo Liberk, které se přizpůsobilo jménu sousedního města Jablonec. Tak vznikla podoba Liberec.

9. A – Ostrava

Výklad původu jména Ostrava se odvozuje od názvu řeky Ostravice. Jméno řeky je zdrobnělina původního tvaru Ostrava, který značil řeku s ostrým, tj. prudkým a divokým tokem. Označení Ostrava se užívalo jen pro horní tok řeky, dolní tok byl nazýván Bělá.

10. B, C – Praha

B – Jak je to s názvem Prahy? Nejstarší známá podoba jména Frága nebo Baraga pochází z 10. století od Ibrahima ibn Jákúba. Původ názvu Praha se odvozuje od základu práh (peřeje na řece Vltavě). C – Podle některých jazykovědců je výklad názvu Praha spojen právě s vyprahlým, velmi suchým místem uprostřed České kotliny.

11. C – Tábor

Město Tábor bylo založeno na jaře roku 1420 husity a pojmenováno podle hory Thabor u Nazaretu, v dnešním Izraeli.

12. C – Trhové Sviny

Trhové Sviny se původně jmenovaly pravděpodobně *Svinice*, německy *Schweinitz*. První listinná zmínka pochází z roku 1260, kdy se píše o člověku jménem Hojer von Schweinitz, Ojř ze Svin z rodu Vítkovců. V roce 1481 Sviny získaly od krále Vladislava Jagellonského právo pořádat dvakrát za rok trhy a městečko získává přídomek Trhové.

Erby a města:

1–d, 2–a, 3–g, 4–i, 5–k, 6–h, 7–b, 8–f, 9–c, 10–e, 11–l, 12–j

Zdroje: LOUDA, J., Znaky československých měst. Praha 1975.

www.wikipedia.org

Internetové prezentace jednotlivých měst.

Matěj Vrhel, student PřF UK v Praze,
vrhel@natur.cuni.cz

Dana Řezníčková, PřF UK v Praze,
danarez@natur.cuni.cz

Původ jmen českých měst

1. Název Brno je odvozen:

- A. z německého slova die Brunne – studna
- B. z staroslovanského slova brn – kal, bláto, hlína
- C. z keltského slova Eburodunom – drak

2. Břeclav je pojmenována:

- A. po obchodní cestě do polské Vratislavi (Breslau), která přes Břeclav vedla
- B. po knížeti Břetislavovi, zakladateli města
- C. po nemanželské dceři Václava III. Bretze, která město dostala věnem

3. České Budějovice jsou pojmenovány:

- A. po Budějích, bájných ochráncích města
- B. po Vítkovci Budivojovi
- C. po bájném výroku Přemysla Otakara II., který při založení Zlaté Koruny řekl o kláštarech: „Bude jich víc“

4. Havířov získal své jméno:

- A. podle havířů, zakladatelů města
- B. podle prvního komunistického primátora města Jaroslava Havíře
- C. jméno vzešlo z veřejné soutěže

5. Havlíčkův Brod je pojmenován:

- A. po Karlu Havlíčku Borovském, který ve městě působil
- B. po Havlíčku Zajíci z Jenštejna – zakladateli města
- C. po brodu přes řeku Sázavu, který byl položen u Havlíčkova mlýna

6. Klatovy jsou pojmenovány:

- A. po kácení šumavských hvozďů ve středověku
- B. po říšské klatbě, která byla na město během husitství uvalena
- C. po vladykovi Klatovi

7. Pojmenování Kutná Hora je odvozeno:

- A. z mnišské kutny
- B. podle kutání stříbra
- C. z německého názvu Guttenberg – Dobrá Hora

8. Liberec získal své jméno:

- A. zkomolením německého názvu Reichenberg
- B. z anglického slova liberty – svoboda
- C. po svém významném rodákovi a obroditeli Liboru Fugnerovi

9. Ostrava se nazývá podle:

- A. ostrého, divokého toku řeky Ostravice
- B. německého Ost – východ
- C. staročeského slova ostrve, které označovalo otesané kmeny, které sloužily jako žebříky

10. Praha vděčí za své jméno:

- A. svým prvním obyvatelům vyrábějícím prahy
- B. říčním peřejím na Vltavě tvořícím prahy
- C. svému mikroklimatu, způsobujícím vyprahlost v české kotlině

11. Tábor vděčí za své jméno:

- A. husitům, protože město vzniklo jako jejich tábor
- B. německému slovu Taube – holub
- C. izraelské hoře Thabor

12. Trhové Sviny jsou pojmenovány:

- A. po Konrádu ze Schweinfurtu, zakladateli města
- B. podle dobytka, který zde byl chován
- C. podle trhů, které se zde konaly

